

VEAIC MOU

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

12 pagini — 1 leu

Citiți în pag. 2-a

**Ce a fost
mai întâi:
arta sau
știința?**

DIN SUMAR :

- Cînd toată galaxia era numai un disc de materie...
- Trabuc sau țigaretă — iată întrebarea!
- Criminalii încurcă pistele
- Sateliți în loc de sextanți

Există o legătură între artă și știință? Se înriuresc ele reciproc? Care din cele două domenii l-a premers pe celălalt? Căutând răspunsuri la aceste întrebări, autorul rindurilor ce urmează a mers la esența celor două noțiuni, la izvoarele lor. Și, cercetându-le etapă cu etapă evoluția, și-a imaginat legătura dintre ele, tot în evoluție, oferindu-ne ast-

fel un interesant tablou al întrepătrunderii lor de-a lungul veacurilor.

Și chiar dacă cele afirmate de E. Zagdanski nu trebuie luate ad litteram, raționamentele lui rămân interesante și ca atare merită să fie cunoscute.

Documentar

Ce a fost mai întâi: arta sau știința?

În momentul când știința a pătruns în universul atomului și în întinderile fără margini ale Galaxiei asupra imaginației umane s-a abătut o catastrofă. Se știe doar că creierul uman, format în milioane de ani, reflectă fenomene care se petrec exclusiv la suprafața planetei noastre. „Aceste fenomene nu au, după cum începem acum să ne dăm seama, un caracter universal, așa cum ne obișnuisem să credem — afirmă cunoscutul cibernetician W. Ashby. Căci sint caracteristice numai pentru condițiile de pe Pământ: distribuția obiectelor în spațiu subordonată matricii tridimensionale a lui Euclid; importanța excepțională a continuității proceselor; tendința de localizare a efectelor; în sfârșit, repetarea în diverse locuri a proprietății”.

De unde se impune concluzia că pasiunea pentru descoperiri în micro și macrocosmos cere noi moduri de rațiune. Altminteri nu vom putea pătrunde legile „extraterestre” ale acestor universuri. Ca atare ar fi inutil să căutăm noi ipoteze și teorii atâta timp cât nu am găsit mai întâi moduri principale noi de gândire.

Dacă Newton s-ar fi născut la hotarul dintre secolele XIX și XX, după toate probabilitățile el n-ar mai fi devenit un mare fizician. Un om cu factura intelectuală a lui Newton n-ar fi putut formula teoria cuantică. Căci Newton și-a imaginat totdeauna fenomenele în continuă desfășurare într-un anumit mediu. Acest mod de abordare l-a permis să descopere legile fundamentale ale mecanicii clasice, să realizeze salturi remarcabile în optică și matematică. Dar de ce metodă de gândire a avut nevoie geniul lui Einstein, la hotarul cu secolul XX, pentru a ajunge să descopere teoria relativității și mecanica cuantică?

De ce afirma Einstein că a învățat de la Dostoevski mai mult decât de la Gauss? De ce se pasiona Planck de muzica clasică și de teoria muzicii? Nu cumva arta pregătește puțin câte puțin anteprogramul atât de necesar pentru elaborarea unor noi forme de gândire?

Am putea însă cumva găsi dovezi că arta ar contribui la apariția unor noi concepții științifice? Să ne amintim de o foarte cunoscută lege care spune că secretul înțelegerii tuturor lucrurilor constă în cunoașterea tainei apariției lor. Să vedem deci și noi cum s-au format metodele elementare de gândire, binecunoscutele comparații și generalizări, analiza și sinteza etc.

Ar fi greșit să spunem despre omul primitiv care desena pe pereții peșterilor că era numai un artist; el era mai degrabă cel mai mare gânditor al vremii sale. Să ne imaginăm numai ce uriașe eforturi intelectuale a trebuit să facă omul de atunci spre a ajunge chiar la ideea posibilității desenului. Căci pictura rupestră, imaginile plastice din peșteri presupun priceperea de a compara și confrunța, de a analiza și sintetiza, de a separa partea de întreg. Imaginile săpate în granit sau bazalt au dezvoltat la indivizii din același trib, o dată cu primii mari artiști-gânditori, posibilitatea de a gândi abstract și asociativ. Operele de artă din acele vremi îndepărtate au făcut deci posibilă apariția unei inteligențe de o calitate principală nouă, pe care am putea-o numi gândirea artistică în imagini.

Logica a început în peșteri?

Omul își păstra atunci experiența dobândită, toată înțelepciunea, adunată picătură cu picătură, în proverbe și zicale, în ghicitori și glume, în mituri și basme. Și oricât de ciudat și chiar paradoxal ne-ar părea, omul primitiv nu-și învăța copiii să gândească, nu-l familiariza cu logica formală, cu deducția și inducția, ci îi învăța doar limba natală, zicale și proverbe, ghicitori și basme, mituri... Dar, prin nu știm ce miracol, observând cum trăiesc adulții, învățându-le limba, luând parte la viața socială, sorbind înțelepciune

din comorile folclorului copiii își însușeau gândirea ca pe un proces.

Se știe că laptele matern cuprinde toate elementele necesare pentru dezvoltarea fizică a copilului. Iar poveștile conțin, se pare, toate elementele necesare unor anteprograme pentru dezvoltarea gândirii. Arsenalul de mijloace de expresie ale limbii trezește creierul la comparații și confruntări, analize și sinteze, generalizări și abstractizări... Mai mult, s-ar părea că nu există procedeu artistic care să nu se fi născut din particularitățile gândirii umane și să nu fi contribuit la rindul său la evoluția acesteia.

Subiectele acut emoționale și de mare intensitate ale miturilor, parabolo-

Autorii desenelor rupestre erau marii gânditori ai vremii lor

lor sau basmelor își afla astfel un reazem în străfundul conștiinței, în reflexul de orientare și cercetare care juca un rol de seamă în cunoașterea lumii, în înaintarea omului din bezna peșterilor spre civilizație. Iar basmele, la rindul lor, ajutau conștiința să prindă din zbor raporturile de cauzalitate și efect dintre fenomene. Iată un exemplu. Eroul unui mit african o fierbe în cazan pe mama unui canibal. Aceasta îl roagă să o scoată de acolo, pentru că a fierț destul. „Dacă ai fi fierț destul, n-ai mai fi putut vorbi!” îi răspunde eroul. La rugămintea repetată a bătrinei din cazan, eroul îi repetă și el mereu formula logică de mai sus care, vedem bine, leagă cauza de efect.

Dacă un fenomen precede un altul o singură dată se spune că este o întâmplare; dacă îl precede de două ori se vorbește de o coincidență, iar când îl precede de trei ori... Triada în basme este, se pare, un exemplu tipic de anteprogramare a raporturilor de cauzalitate și efect, obligatorii pentru baza științifică a interpretării universului.

Dar basmul lese adesea din cadrul gândirii simple, sănătoase. El introduce la tot pasul raporturi „illogice” și idei năstrușnice de parcă ar încerca să deschidă orizonturi pentru noi descoperiri care, în acele momente, intră în contradicție cu experiența obișnuită. Un exemplu tipic îl constituie un basm oriental în care faptele eroilor și consecințele lor se împletesc absolut irațional. O bătrână broască țestoasă, de pildă, nu se poate lăsa la fundul apei pentru că ține în gură o perla uriașă. Sau o fată mută își recapătă graiul imediat ce unul din eroi îi smulge, din cap, la sfatul unui bătrîn înțelept, trei fire de păr roșu. Locuitorii unui oraș termină de construit zidul unei cetăți numai după ce același erou dezgroapă de la temelia zidului zece lingouri de aur ascunse acolo.

Utilizând procedeul triadei — în antichitate reunire de trei elemente — ființe, divinități etc. — basmul a împins, se vede, conștiința spre căutarea legităților, iar pe de altă parte, foiosind și elemente ale raporturilor illo-

gice, el avertiza conștiința împotriva servilității excesive în fața unei „minți sănătoase”, în fața unei aparente evidente.

Ce noi anteprograme ale gândirii ar fi însă caracteristice pentru secolul XX? Implacabilele legi ale logicii ne dictează în genere aprecieri rigide, exprimate prin „da” sau „nu”. Dar grație principiului de nedeterminare — din mecanica cuantică — descoperit de Heisenberg, fizicienii au înțeles cei dinții că nu poate exista un mijloc de a stabili precis poziția electronului într-un punct anume și la un moment dat; ea poate fi doar presupusă cu o probabilitate mai mare sau mai mică. Universul fizicii abundă, se pare, în

trib de indieni din Brazilia au căutat să-l convingă pe un cercetător ajuns printre ei că ar fi papagali. Ca să-și răpună dușmanul, oamenii primitivi confecționau o păpușă cu trăsăturile sale și o mutilau.

O dată cu evoluția conștiinței și ca o consecință a perfecționării formelor moderne de gândire, sentimentul unității dintre parte și întreg a dispărut. Numai scriitorii și poeții au continuat să mențină în conștiința noastră sentimentul atât de îndepărtat și într-un fel fericit al unității noastre cu natura. Nu întâmplător și-a ales Hemingway ca motto pentru romanul său „Pentru cine bat clopotele” aceste rînduri împrumutate de la un poet cunoscut, John Donne:

„Nici un om pe lume nu-l doar un ostrov, stingher și de sine stătător; fiecăruia om este o bucată din continent, o părticică din întregul cel de căpetenie; dacă marea îl smulge cu valurile un bulgăre, Europa e împuținată, așa cum ar fi orice limbă de pământ, sau moșia ta ori a prietenilor tăi; moartea oricărui om mă vatămă pe mine, fiindcă mă aflu cuprins în omenire. Și de aceea niciodată să nu faci întrebare pentru cine bat clopotele; pentru tine bat”.

Multe dovezi elocvente despre relația parte-întreg poate oferi și biologia. Animalele, ai căror strămoși au fost mutați de pe un continent în insule, mai devreme sau mai târziu degenerază. În insula Malta elefanții au devenit pitici, în Sardinia există azi mistreți pitici, în Corsica cerbi pitici, în Celebes bivoli pigmei etc.

Pînă nu de mult se credea că informația genetică necesară pentru nașterea și dezvoltarea organismului este cuprinsă exclusiv în celulele sexuale. Cercetări recente efectuate de un grup de specialiști de la Oxford au dovedit însă că și din orice celulă separată, de broască de pildă, se poate naște o nouă făptură. Cu alte cuvinte, în fiecare celulă a organismului viu este cuprins codul genetic al întregului organism. Mii și mii de semne ale întregului își găsesc deci reflectarea în structura atomică și moleculară a celulei.

Din cele de mai sus decurge în mod firesc întrebarea: se află cumva gândirea umană la începutul unei noi spire în spirala evoluției? La care se poate răspunde deocamdată doar că lărgirea orizonturilor rațiunii nu va înceta niciodată. Adevărul logic aflat de savanți și imaginea intuitivă creată de artiști ne înalță tot mai sus pe treptele evoluției conștiinței. Și n-ar fi de fel exclus ca marile opere de artă ale ceasului de față să pregătească noi forme ale gândirii, un nou elan al geniului științific.

E. Zagdanski

documento.
documentar docum.
mentar documentar du
documentar documenta
mentar documentar doct
r documentar documentar
umentar documentar docu
ar documentar documentar
umentar documentar docu

actualitatea actualității
actualitatea actualității
actualitatea actualității
actualitatea actualității
actualitatea actualității
actualitatea actualității
actualitatea actualității
actualitatea actualității

MERIDIANE

O lecție de literatură română la Universitatea din Moscova

Cetatea universitară este realmente ceașă și nu e deloc greu să te rătăcești în labirintul de corpuri de clădiri, de coridoare, etaje, săli... Sediul facultăților umaniste are avantajul de a fi mai ușor de găsit. În primul rând fiind cel mai nou, mai recent, este așezat mai izolat, în al doilea rând construcția are o alură mai modernă și mai sobră, care deosebește această clădire de cele ridicate în prima etapă (1949—1953) când predomina gustul pentru împodobire excesivă, care se remarcă și la alte „case înalte” („visotnie doma”) din Moscova, ca de pildă hotelul Ukraina, clădirea Ministerului de Externe etc.

La etajul 10 al acestei clădiri luminoase, cu amfiteatre mari și moderne, cu nenumărate săli de curs, laboratoare fonetice bine utilitate, cancelarii pentru profesori, își are sediul catedra de romanistică a Facultății de filologie.

Printre alte limbi române, la Universitatea din Moscova se studiază și limba română, ca specialitate principală chiar.

Asist la un seminar din anul III de lecturi și interpretări literare. Studenții au citit acasă o lucrare de Barbu Delavrancea și acum, sub îndrumarea conducătorului de seminar, o discută. Dezbaterile pe o temă literară devine astfel prilej și de exercițiu de vorbire, o lecție de conversație, de dezvoltare a vorbirii. Studenții răspund cu plăcere, construiesc frazele corect, mai ales pe plan morfologic și sintactic, chiar dacă unele elemente de fonetică șchioapătă („ă”, „i”, „oa”), dar acestea sînt lucruri inerente și pot fi remediate probabil numai prin contactul susținut cu un mediu lingvistic românesc. În conștiința mea de vechi pedagog, care am predat limbi străine cam de la vârsta pe care o aveau studenții pe care îi ascultam, mi-am spus cu oarecare invidie, o invidie „bună” dacă se poate spune așa, că rezultatele erau vrednice de luat în seamă și că Iuri Petrovici Zaiunkovskii putea fi mulțumit (și de auditoriul său și de propria sa muncă). M-a impresionat străduința cu care studenții caută să-și însușească o limbă bogată în expresii idiomatice, ceea ce presupune și denotă totodată un contact susținut cu literatura. Într-adevăr studenții erau nu numai interesați de problemele literaturii române, ci și destul de bine orientați în istoria ei. La seminarul la care asistam, fiind aproape de sfîrșitul semestrului unui dintre ei depuseseră lucrările de seminar special. Am răsfoit citeva — lucrări despre Alecu Russo, despre romantismul în literatură română în prima jumătate a sec. XIX, etc. Am văzut la bibliografie citate lucrări ale criticilor și istoricilor noștri literari mai vechi ca Dobrogeanu Ghiera, Ibrăileanu sau mai noi ca George Călinescu, Tudor Vianu. Era evident contactul cu surse prestigioase și în ace-

și timp se vedea că studenții sînt orientați și în mișcarea noastră de critică literară mai recentă. Desigur, cunoașterea unei literaturi, dragostea pentru operele ei cele mai valoroase sînt stimulate, de obicei, de exemplul profesorului. Iuri Petrovici Zaiunkovskii se ocupă de mulți ani de literatura română atât în calitate sa de profesor, de istoric literar, cit și de traducător. Iubind deopotrivă literatura noastră clasică și pe cea modernă, el caută să cultive la studenții săi interesul pentru marile noastre valori artistice, să le dezvolte gustul de a citi și să-și înarmeze cu cunoștințele teoretice și istorico-literare necesare pentru a putea înțelege și aprecia creațiile literare în toată complexitatea și profunzimea lor.

Ascultîndu-i pe studenții cum citeau cursiv și expresiv, cum povesteau și comentau inteligent și aproape cu dezvoltură texte în limba română, mă convingeam că vor deveni fără doar și poate propagandiști ai limbii române, ai literaturii române. Și poate că peste cîțiva ani le vom întîlni numele pe coperta vreunei tălmăcirii sau a unui studiu despre fenomenul literar românesc.

Tatiana Nicolescu

Cînd minți înseamnă realmente prea scurt...

LA ORDINEA ZILEI

Noi principii de conservare a alimentelor

Sporirea continuă a cantităților de produse alimentare transportate impune în toate țările căutarea de metode mai moderne și mai economice de conservare prin frig.

Atenția specialiștilor este reținută deosebit de azotul lichid care a reputat pînă acuma citeva mari succese. O altă nouă metodă de înghețare a alimentelor este utilizarea unei mase pulverulente care trece ușor în așa-numita stare pseudolichidă și se răcește în serpentinele instalațiilor frigorifice. Se obține în felul acesta o temperatură omogenă și un coeficient foarte ridicat de circulație a căldurii. Masa pulverulentă poate fi zahăr pudră, sare etc. De cele mai multe ori se face totuși apel la „praf de gheață”, fabricat după o metodă specială, foarte răspîndit mai ales în întreprinderile de produse preambalate și care are avantajul că micșorează considerabil durata procesului de înghețare.

Dar conservarea produselor alimentare prin frig ridică și o sumă de probleme tehnice și biologice. Înghețarea rapidă exercită, de pildă, o înrîurire pozitivă asupra calității unor alimente și, dimpotrivă, influențează negativ altele. Fenomen care se remarcă mai ales la fructe și legume, cărora frigul le distruge uneori țesuturile utile. De aceea, de cîțiva timp se fac experiențe de prevenire a acestui proces prin sporirea

duratei înghețării. În felul acesta apa se retrage mai întîi din celule, ea apoi să înghețe în spațiul intercelular al țesutului pe care nu-l mai distruge, ca atunci cînd îngheață în celule. Metoda a fost mai întîi aplicată la conservarea sfecelei și pepenilor galbeni.

Dar și depozitarea și transportul produselor congelate ridică probleme care au impus elaborarea unor noi sisteme de transport ca, de pildă, containerele frigider pentru avioanele turboreactoare de mărfuri. Aceste containere sînt răcite cînd cu freon, cînd cu amoniac; produs în mari cantități, amoniacul este astăzi foarte ieftin. Un alt avantaj al sistemului de conținere răcite cu amoniac este apoi simplitatea lui și faptul că nu reclamă un control special. Incit este și economic.

În sfîrșit, nu de mult a fost elaborată, pe baza experiențelor de desalinizare a apei de mare, o metodă de congelare a concentratelor alimentare — produse sau semifabricate cu volum mic care pot fi păstrate mult timp și consumate după o foarte simplă preparare. Ea este utilizată, de altfel, și la răcirea băuturilor care conțin substanțe aromate ușor volatile, ca extractul de cafea și sucurile de fructe.

PROBLEME ȘI SOLUȚII

Protecția celui mai mare rezervor de apă dulce

Rezervor natural pentru o cincime din toată apa dulce de pe glob, „Marea Siberiei”, cum mai este numit Baikalul, a făcut timp de mai mulți ani obiectul unei aprige dispute între biologi și economiști. O recentă hotărîre a pus capăt acestei dispute: exploatarea bogățiilor Baikalului va fi făcută numai în măsura în care nu va periclită apele și împrejurimile lacului.

Controversa s-a aprins atunci cînd pe malurile lui au fost construite primele combinate industriale. Savanți și alte personalități preocupate de protecția naturii au arătat că noile uzine ar putea tulbura echilibrul biologic al întregii regiuni. Vărsarea în lac a unor ape uzate insuficient purificate ar putea favoriza formarea unor zone de putrefacție în adîncuri, care — cu timpul ar ucide toate vietățile. Un efect similar l-ar avea și plutăritul lemnului pe lac și pe afluenții săi: buștenii scufundați în număr mare ar putrezii pe fund. În plus, exploatarea pădurilor din vecinătate prin metoda obișnuită pînă atunci putea provoca o eroziune marcată a solului. La aceste argumente, economiștii au replicat că investițiile industriale ar aduce un imens folos și că Baikalul are o nepuizabilă capacitate de regenerare.

Cercetări preliminare au dus, în 1969, la stabilirea unei zone de protecție a apei de jur împrejurul Baikalului. Apoi o comisie specială s-a ocupat de problemele lacului. Programul de măsuri stabilit recent se bazează pe rapoartele acestei comisii.

O deosebită atenție a fost acordată purității apei. Baikalul a fost dintotdeauna celebru pentru claritatea apelor sale; cînd razele Soarelui cad sub un unghi favorabil, o piatră poate fi urmărită cum se scufundă pînă la 40 m (pe alocuri adîncimea apei atinge 2000 m). Dar poluarea lacului ar dăuna nu numai faunei, ci și florei lui. Or, Baikalul este populat de cel puțin 1300 de specii inexistente altundeva în lume ca: peștele electric mamifer și heringul de apă dulce numit „omul”. În fine, Baikalul mai adăpostește, în mod cu totul neașteptat, circa 30000 de foci, care de obicei nu se simt la largul lor decît în apă sărată.

Spre a nu dăuna limpezimii apei și locuitorilor lacului, uzina de celuloză existentă a fost înștiințată că, în termen de cîteva luni, trebuie să asigure o epurare satisfăcătoare a apelor ei reziduale pe care le varsă în lac. Iar fabrica de pe Selenga, un afluent al Baikalului, aproape terminată, nu va căpăta aprobarea de a intra în funcțiune înainte de a-și instala un sistem de purificare gradată — mecanică, chimică și biologică a apelor reziduale. Cheltuielile reclamate de instalații vor fi compensate de un avantaj economic direct: apa râului își va păstra gradul de puritate indispensabil fabricării suportului textil ultrarezistent al anvelopelor de avion.

Plutăritul buștenilor luați separat a fost interzis. Încă de anul trecut buștenii sînt scoși din pădure prin spațiile deschise care ocupă parcelele și transportați pe lac în chip de plute rezistente la valuri. Brigăzi speciale au curățat între timp albiile rîurilor și malurile lacului de lemnul „rătăcit”.

Pădurile din inumedia apropiere a Baikalului vor fi cruțate. În schimb, exploatarea celor mai îndepărtate va fi

Poezia Baikalului va rămîne neștirbită

intensificată și modernizată, pentru a preveni eroziunea solului. Pentru început se vor tăia numai pădurile foarte bătrîne, în care există mulți copaci morți care, putrezind, favorizează umezeala în sol și înmulțirea dăunătorilor.

Deocamdată programul este prevăzută pînă în 1980. El include și dezvoltarea turismului prin parcuri naturale, alei, cabane, campinguri și hoteluri construite chiar pe malul lacului.

ZOOTEHNIE

Vaci „dirijate”

Acum cîțiva timp — anunță publicațiile de specialitate — un grup de cercetători agronomi a reușit să obțină după voințe lapte și carne mai mult sau mai puțin bogate în grăsimi dulci, adică poliinsaturate, procedînd la o atență supraveghere a alimentelor.

Cu alte cuvinte, cercetătorii au izbutit să ajungă, într-o bună măsură, la stadiul controlării procesului de transformare a grăsimilor la rumegătoare. Majoritatea grăsimilor conținute în plantele furajere sînt, se știe, poliinsaturate. Sub acțiunea bacteriilor existente în primul stomac al rumegătoarelor, aceste corpuri grase sînt transformate în grăsimi dure care trec în laptele și carnea animalelor. Grupul de cercetători amintit a introdus în hrana rumegătoarelor un aliment complementar, bogat în grăsimi poliinsaturate, protejat de acțiunea bacteriilor de către un desinfectant. Acest aliment este alcătuit din picături de ulei vegetal acoperite de o peliculă de proteină solubilă, tratată cu formalină.

Rezultatele obținute sînt remarcabile. La numai 24 de ore după administrarea preparatului, procentajul de grăsimi poliinsaturate din laptele rumegătoarelor a crescut pînă la 30—40 la sută, în timp ce în mod normal el variază între 2 și 4 la sută. De asemenea, în trei săptămîni proporția de grăsimi dulci conținute în carnea de oale s-a dovedit a fi de patru sau cinci ori mai mare.

Descoperirea este extrem de importantă și sub raport medical, deoarece ea va permite producerea de alimente care să nu contribuie la creșterea procentului de colesterol din sânge.

CRIMINALII ÎNCURCĂ PISTELE

Revelațiile

unui cineast brazilian

Langurosul tango care își revărsa acordurile în semiobscuritatea barului „Cataratas”, ocupat în întregime de pestrițul nostru grup de ziariști, se numea „Noptile Paraguayului”. Era o seară răcoroasă de martie, iar noi ne aflam pe malul râului Iguazu, exact acolo unde se întâlnesc hotarele Braziliei, Argentinei și Paraguayului. Hotelul „Cataratas” fusese ales ca să găzduiască întâlnirea dintre președinții Braziliei și Paraguayului după solemnitatea inaugurării autostrăzii Asuncion-Paranagua care leagă capitala Paraguayului cu țărmul Atlanticului. În timp ce președinții discutau cu ușile închise, noi ziariștii, profitând de o clipă liberă, intrasem în bar.

La drept vorbind, nici nu mai aveam ce face: panglicile fuseseră tăiate, discursurile rostite și interviurile luate în grabă terminate. După jumătate de oră urma să vină un autobuz care să ne ducă la aeroport. Până atunci, un grup de reporteri se amuza pe seama unui coleg ghinionist. Tînărul reprezenta mi se pare postul de radio „Jornal do Brasil”.

Cu o oră și jumătate înainte, către sfîrșitul festivităților, tînărul reporter se apropiase repede de escorta președintelui Stroessner al Paraguayului și-i vîrîse sub nas microfonul: „Domnule președinte, i s-a adresat el. Ce ne puteți spune în aceste clipe solemne ale inaugurării autostrăzii care leagă cele două popoare frățești ale noastre?” Mai exact, abia se pregătise să pună această întrebare, căci nu izbutise să ajungă decît la cuvintele: „în aceste clipe solemne...” În momentul acela, doi vîlajani aflați în spatele lui Stroessner s-au repezit la el și l-au trîntit la pămînt. Președintele Paraguayului a trecut indiferent peste picioarele reporterului și și-a văzut impasibil de drum.

— Fasciști! a calificat scurt, dar ritos, această comportare corespondentul ziarului „Die Welt”...

Apoi discuția a continuat despre fasciști, naziști și, evident, despre eterna întrebare: mai sînt sau nu în viață odiosul Bormann și doctorul Mengele, bestia SS-istă de la Auschwitz? Pe drum spre aeroport, un corespondent de la „Diario de Noticias” mi-a spus:

— Știu un om care cunoaște mai bine decît noi toți, aceste lucruri. L-a văzut cu ochii lui pe Mengele. Este cineastul Adolfo Schadler.

„Moșierul” din Eldorado

Cum m-am întors la Rio de Janeiro l-am căutat pe cineast și l-am rugat să-mi spună cînd și unde îl văzuse pe Mengele. Și iată ce mi-a spus Schadler:

— În 1965 l-am cunoscut pe operatorul Willy Green care realiza în S.U.A. un jurnal de actualități intitulat „De la un țărm la altul”. Americanul mi-a spus cum l-a zărit o dată pe Mengele. Întîmplarea se petrecuse în timpul carnavalului din orașelul argentinian Eldorado, de pe râul Parana — hotarul natural dintre Argentina și Paraguay. Relatarea lui Green mi-a stîrnit evident interesul. Mai tîrziu, la filiala din Sao Paulo a Interpolului am aflat că ea știa de un german pe nume Mengele, deși nu făcuse nici o anchetă în legătură cu el. Și tot acolo mi s-a mai spus că un frate al lui Mengele are o mică fabrică la Eldorado.

După aceea, a continuat Schadler, mi-am propus să încerc să-l găsesc și eu pe medicul nazist și am plecat la Eldorado, dîndu-mă drept un negustor care specula cu terenuri agricole. Willy Green îmi mai dăduse un punct de reper și anume că Mengele avea

în orașel o șalupă numită „Vikingul”. Și am avut noroc: la cheiul din Eldorado am văzut într-adevăr o șalupă cu acest nume. Cînd l-am întrebat pe paznicul de pe chei al cui era vasul, mi-a spus că nu știa exact. Singurul lucru pe care l-am putut afla de la el a fost că ambarcațiunea era a unui mare proprietar de pămînt care avea o moșie în sus, pe cursul râului. Omul venea în fiecare săptămînă în oraș după cumpărături, încît nu era greu să-l găsim. Fără să fiu prea sigur de succes l-am rugat totuși să mă prevină imediat ce-l va vedea pe stăpînul „Vikingului”. Și, după o săptămînă, paznicul m-a anunțat că moșierul era în Eldorado.

„Dar unde trage și pe cine vizitează?”, l-am întrebat prudent. Și am aflat că de obicei se întilnea cu medicul orașului. Imediat am obținut adresa medicului, m-am postat în preajma

stufoase și un rictus disprețuitor al gurii acoperite de mustați îngrijite tunse. Da, era fostul medic-șef al lagărului de concentrare de la Auschwitz, ofițerul SS Joseph Mengele, care a făcut monstruoase experiențe pe mii de deținuți. Era călăul ale cărui mâini s-au înroșit de nenumărate ori de sînge omenesc și al cărui nume se află, imediat după acela al lui Martin Bormann, pe lista principalilor criminali de război căutați după cel de al doilea război mondial.

În primii ani postbelici, Mengele a peregrinat sub diverse nume prin America Latină. O bună bucată de vreme a lucrat, de pildă, într-o clinică din Buenos Aires sub numele de Helmut Gregor-Gregory. Cum afacerile îi mergeau foarte bine, a împins atît de departe insolenta încît a intentat divorț și a intrat în corespondență cu un avocat din orașul Freiburg. Scri-

reportaj
reportaj reportaj
ortaj reportaj repor
taj reportaj reportaj re
reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repo
j reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repor
aj reportaj reportaj reportaj r

vecine; a fost văzut astfel în compania frumoasei germane Hilda Pessburg la Sao Paulo, în orașul Campo de Mourao din statul brazilian Parana; a fost întilnit la cinema cumpărînd bilete, ba a ajuns și în frumoasa stațiune balneară San Carlos din Argentina. Acolo însă s-a întilnit nas în nas cu Nora Eldok, care venise în Argentina ca să-și viziteze mama. Cu ani în urmă, Nora fusese sterilizată de Mengele la Auschwitz. Deși femeia nu i-a spus nici un cuvînt, Mengele și-a dat seama că fusese recunoscut. După cîteva zile cadavrul Norei a fost descoperit mutilat într-o prăpastie. Poliția argentiniană a conchis că sărmana fusese victima unei „nenorociri”: se plimbuse pe marginea prăpastiei și căzuse în ea.

La Asuncion, Mengele nu se ascundea de loc, sigur de protecția lui Stroessner.

La un moment dat, autoritățile vest-germane au cerut însă din nou extrădarea lui. Cererea a fost înaintată la 16 iulie 1964. Dar cînd ambasadorul vest-german în Paraguay i-a întins lui Stroessner nota, acesta a izbit cu pumnul în masă și a întrebat amenințător:

— Ce vreți de fapt să obțineți?... Doriți să rup relațiile cu Germania?!

Mengele a hotărît totuși să dispară un timp din cîmpul vizual al celor ce se interesau de soarta lui. Și s-a retras la o proprietate a lui din sud-estul Paraguayului și doar din cînd în cînd își vizita prietenul (medic) din Eldorado.

— Nu fotografierea lui Mengele a fost cel mai greu lucru, și-a continuat relatarea Adolfo Schadler. Trebuia să am confirmarea oficială a autenticității fotografiilor și să mă conving că omul pe care-l prinsesem în obiectiv era Mengele. Încît, de la Eldorado am plecat pe țărmul paraguaian, la Encarnacion, iar de acolo la Asuncion, unde am dezvoltat filmele. La Asuncion mulți oameni, între care și germanul Alexander von Eckten, care-l văzuse pe medicul nazist ultima oară în 1962, mi-au confirmat faptul că ele îl reprezentau pe Mengele. Dar cel mai autorizat ajutor l-am primit, ghiciți de unde, din R.F.G., unde Mengele nu s-a arătat totuși niciodată după război. Redacția revistei „Der Spiegel” a arătat ultimele fotografii ale lui Mengele unui număr de o sută de foști deținuți la Auschwitz. Și cu toții l-au recunoscut în ele pe odiosul medic nazist. De altfel, SS-istul a fost recunoscut și de fosta lui secretară de la Auschwitz.

Un drum care nu e presărat cu roze...

Dar Schadler nu s-a mulțumit cu atît. Ci și-a propus să turneze un film despre viața naziștilor din America Latină. Și, căutînd material, a plecat din nou în Paraguay, împreună cu doi colegi. Au trecut și prin orașelul argentinian Eldorado, unde Adolfo îl fotografiase pe Mengele. De astă dată n-a mai găsit însă nici o urmă. Adolfo a hotărît să nu zăbovească prea mult la Eldorado, întrucît era cunoscut acum în orașel și deci se afla în primăjdie. Căci în anumite țări din America Latină drumul celor care culeg informații despre naziști nu e de fel presărat cu roze. Într-un rînd, doi ziariști din Israel au încercat, de pildă, să facă un reportaj despre coloniile naziste din zona aflată lîngă hotarul braziliano-paraguaian. Dar după o săptămînă niște țărani le-au pescuit cadavrele în Parana.

I. Fesunenko

(Continuare în pag. 11-a)

Mengele, surprins de un fotograf brazilian în 1966

casei lui și am început să stau la pîndă. A trebuit să rămîn în automobil aproape cinci ore pînă cînd am văzut, în sfîrșit, ieșind din casă un bărbat care semăna surprinzător cu Mengele pe care îl știam din multe fotografii făcute, e drept, cu 15—20 de ani înainte.

Acum totul depindea de abilitatea mea. Am luat camera de luat vederi și am început să-l filmez pe furie, prin fereastra mașinii, în timp ce se plimba fără grabă pe stradă. Din fericire nu m-a observat. Îndată ce s-a întors cu spatele la mine, am coborît repede din mașină, am alergat în jurul casei și, ieșindu-i brusc înainte, am declanșat aparatul. Cînd a văzut că-l fotografiez, a rupt-o la fugă.

— Credeți într-adevăr că omul pe care l-ați filmat era Mengele? l-am întrebat pe Adolfo Schadler.

Adolfo a desfăcut o mapă neagră și a scos din ea un teanc de fotografii. Una din ele avea pe dos o ștampilă violetă.

— Aceasta este o fotografie oficială, certificată de Interpol, a lui Mengele. Și poftim aici altă fotografie, făcută în 1958 sau 1959 în Paraguay, cînd Mengele a dobîndit, cu aprobarea dictatorului Stroessner, cetățenia paraguaiană. Iar aceasta e făcută de mine, la Eldorado.

Toate cele trei fotografii înfățișau în mod cert același ins — un bărbat de vîrstă respectabilă care începuse să se îngrășe, cu nasul gros, sprincene

sorile au pus poliția din R.F.G. pe urmele lui. A urmat un protest formal al autorităților din Germania Occidentală către guvernul argentinian și cererea de extrădare a criminalului. Dar cum s-a întîmplat mereu în astfel de situații, poliția argentiniană n-a dovedit promptitudinea necesară sau, mai exact, n-a vrut s-o facă, încît Mengele a părăsit nesupărat Argentina, plecînd spre Asuncion — capitala Paraguayului — unde a aterizat la 2 octombrie 1958.

În registrul pentru evidența turiștilor, păstrat în arhiva Departamentului pentru reforma agrară din Paraguay, sosirea lui Mengele a fost consemnată la nr. 3098. Adolfo Schadler mi-a arătat o fotocopie a paginii respective din acest registru cu semnătura lui Mengele; monstrul nazist se înregistrase ca „cetățean german, născut la 16 martie 1911 la Gingsburg (Bavaria), căpitan în serviciul medical al armatei, iar acum comerciant”.

Nici nu socotise deci necesar să se camufleze. Dacă în Argentina, Chile, Brazilia, Bolivia și alte țări latino-americane Mengele s-a ascuns sub diverse nume, la Asuncion se simțea ca la el acasă. Și nu s-a înșelat, căci un an mai tîrziu — la 27 noiembrie 1959 — prin decretul nr. 809 dictatorul Stroessner i-a acordat cetățenia paraguaiană, după care i s-a eliberat pașaportul cu nr. 3415754 pe numele Joseph (José) Mengele, medic. Cu acest pașaport Mengele a vizitat liniștit țările

tehnica

tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica

protector micșorează considerabil pierderile de apă. Acest țesut este extrem de dens, iar în partea din afară are și o brumă de ceață. De aceea, în perioadele de ofilire temporară, când nevoia de apă poate depăși chiar cu 25 la sută cantitatea primită, vegetalele rezistente la arșiță nu mor totuși. Imediat ce sînt puțin stropite ele își recapătă aspectul normal. Cea mai mică transpirație se înregistrează în orele dimineții. Dar pe măsură ce soarele se înalță, crește și transpirația plantelor care atinge apogeul după amiază, pentru ca spre seară nevoia de umezeală să înceapă din nou să scadă.

Așadar, consumul de apă al plantelor este influențat de o sumedenie de factori, între care ar mai trebui amintite și faza de dezvoltare și vîrsta plantelor. Încît se poate afirma cu certitudine că frunzele consumă de obicei în 24 de ore mai multă apă decît conțin în mod obișnuit. La un gram de masă verde, cartoful, de pildă, consumă 0,46 grame de apă, mazărea 0,76 grame, napii 0,91 g, griul 1,30 g, orzul 1,67 g, ovăzul 1,94 g, iar mușetelul 2,78 g. Pentru un chintal de sfeclă de zahăr e nevoie de 10 chintale de apă, pentru unul de cartofi de 20 chintale de apă, iar pentru unul de secară de 100 chintale de apă. La calcularea necesarului de apă al semănăturilor trebuie avut în vedere în plus și gradul de evaporare a umidității din sol. În care caz cifrele de mai sus sînt și mai mari.

ARHEOLOGIE

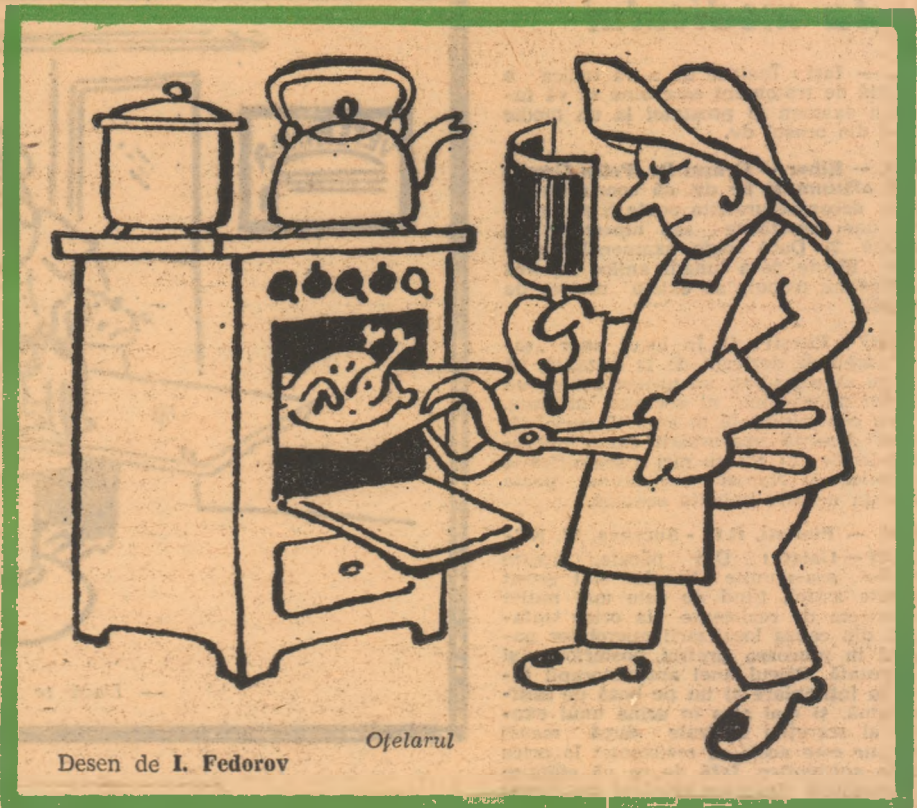
Alesia sau „vicleniile” lui Cezar

Alesia: Alise? Alaize? Aluse? Ales? Sînt cîteva localități din Franța care, multă vreme, și-au revendicat cinstea de a fi găzduit pe teritoriul lor Ales a, cel mai celebru „oppidum” gal, fortăreață în care, pînă la urmă, Cezar a reușit să-l învingă pe dirzul conducător de oști Vercingetorix. Căci dacă orice francez învățase despre crîncena bătălie dintre gali și romani, puțini credeau că oppidumul se afla în zona actualii Alise din Burgundia. Disputa legată de localizarea Alesiei a fost definitiv curmată de arheologie abia în ultimii ani.

Cercetările făcute în ultimul timp au depășit limitele primelor săpături făcute din ordinul lui Napoleon al III-lea care intenționa să scrie o „Viață a lui Cezar”. Mulțumită lor s-au putut reconstitui nu numai asediul, unul dintre cele mai mari din istorie, ci și manevrele, ciocnirile, ca și strategia beligeranților. Căci în lupta de la Alesia s-au confruntat soldații perfect instruiți, o organizare ireproșabilă, o incontestabilă superioritate tehnică. Iar dacă la toate acestea adăugăm și ceea ce cercetătorii numesc „vicleniile” lui Cezar, înfringerea tinărului comandant al arvernilor — cu care nici istoria și nici literatura n-au fost indulgente — capătă alte justificări.

Așadar, Cezar a supus Alesia unei adevărate blocade, al cărei „climat” poate fi acum bine intuit. De pildă, acum se știe că romanii au utilizat atunci un arzou soldătesc de un umor foarte special. Între altele, soldații rebotaseră cu alte nume toate armele și tacticile utilizate. La un moment dat, cercetătorii au fost astfel intrigati de un soi de gropi în care se aflau înfipti țărushi ascuțiți, uneori gigantice cîrlige precedate de țepușe din fier și camuflate de vegetație. Aceste adevărate capcane de lup erau numite liha, adică crini (!) și însemnau o adevărată pacoste pentru dușman. Respectivul dispozitiv, care ar putea fi considerat ca strămoșii sirmei ghimpate, dublau sistemul de apărare a tranșelor. La Alesia, Cezar săpase două rînduri de tranșee orientate diferit, destinate să prevină atacurile din afară. Datorită lor, soldații săi au reușit să zdrobească armata lui Cassivellaum, care a încercat să-l degajeze pe Vercingetorix. În sfîrșit, la toate aceste lucrări Cezar a mai adăugat și două șanțuri pe care le-a umplut cu apă prin deturnarea cursului unor riulete.

În fața unui război atît de savant, manevrele lui Vercingetorix par modeste. Totuși alegerea Alesiei cu pla-toul ei, adevărată fortăreață naturală a fost, a priori, bună. Vercingetorix a ridicat în jurul oppidumului un prim zid, apoi un al doilea, mai grosolan (maceria), care a fost construit probabil în graba asediului. După părăirea unor cercetători, după bătălia de

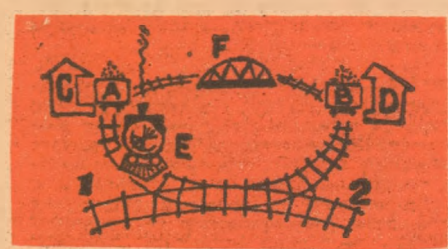

la Gergovia, Vercingetorix a căzut în capcanele întinse cu viclenie de Cezar. Îmbătat de victorie, galul socotea că era momentul să scape definitiv de ocupant. Dar dacă Gergovia fusese pentru romani un eșec, ea nu era totuși o înfringere. Începînd din acest moment evenimentele s-au desfășurat de parcă proconsulul ar fi vrut să-l întărească pe Vercingetorix în optimismul lui și să-l facă să creadă că trupele, pe care între timp le regrupase, urmau să fie îndreptate spre sud, unde existau temeri de răscoală. Convins că comandantul gal va profita de această conjunctură, Cezar nu se îndoia că se va îndrepta spre oppidum, în-tocmai cum dorea el. Econom cu le-giunile sale, Cezar prefera înfrun-tărilor singeroase — blocada. În același timp, în „comunicările” pe care le făcea Senatului el nu făcea nici un se-cret din „intențiile oficiale”. Încît ni-meni, nici chiar la Roma, n-a izbutit să întrevadă adevăratul plan de cam-panie.

cîntărire urna cu lingourile de aramă este un bun matematician. Evident, s-au găsit chiar mai mulți asistenți care au rezolvat problema. Cum au procedat?

Mecanicul matematician

Pe o linie ferată de garaj staționau două vagoane: unul încărcat cu cărbune, altul cu cocs. Dintr-o eroare,

vagonul cu cocs (A) a fost dirijat spre magazia de cărbuni (C), iar vagonul cu cărbuni (B) spre magazia de cocs (D). Cum ar trebui să procedeze mecanicul locomotivei (E) care urmează să trans-por-te fiecare vagon spre magazia co-res-punzătoare dacă peste podul (F) — aflat în calea ambelor vagoane — poate trece numai cite un vagon? De menționat că după ce-și îndeplinește misiunea, locomotiva trebuie să revină pe linia principală.

EXERCIIU DE GÎNDIRE

Spirit de observație

Care dintre cele nouă figuri de mai jos nu are pereche?

Cum cîntărim

Cu prilejul unor săpături, un grup de arheologi a dezgropat opt urne de piatră pline cu lingouri de aur. Ulte-rior s-a văzut că una din ele conținea lingouri de cupru care însă nu se de-osebeau de fel — nici ca aspect, nici ca mărime — de cele de aur. Pentru a verifica perspicacitatea asistenților săi, conducătorul grupului de arheologi le-a cerut să-l spună în care din urne-le dezgropate se află lingouri de cupru.

Un lingou de aur, le-a explicat pro-fesorul, cîntărește 2 kilograme, unul de cupru numai un kilogram. Toate lin-gourile sînt egale. Aveți la dispoziție un cîntar și mai multe greutăți. Cel care va izbuti să afle după o singură

RĂSPUNSURI

Spirit de observație

Nu are pereche figura nr. 9

Cum cîntărim ?

Asistenții au luat din prima urnă un lingou, dintr-a doua două, dintr-a treia trei și așa mai departe, terminînd cu a opta din care au luat opt lingouri. După care, au cîntărit toate cele 36 de lin-gouri. Aflînd ce greutate aveau, ei au început să raționeze astfel: Dacă toate lingourile ar fi fost de aur, ar fi cîntărit 72 kilograme. Dacă lingourile de cupru s-ar fi aflat în prima urnă, cele extrase ar fi cîntărit 71 de kilograme; dacă ele s-ar fi aflat în urna a doua, cîntarul ar fi indicat 70 de kilograme și așa mai departe, pînă cînd greutatea de pe cîntar a coincis cu greutatea dedusă prin raționament, iar asistenții au aflat astfel urna cu lingouri de cupru.

Mecanicul matematician

Locomotiva a remorcat mai întii va-gonul A și s-a îndreptat spre linia 1. Acolo s-a întors cu fața, a pornit, îm-preună cu vagonul A, înapoi spre po-dul F și a împins vagonul B pe linia 2. Apoi l-a remorcat spre magazia C. Ajuns acolo, a desprins vagonul A și l-a lăsat, iar vagonul B l-a dus pe linia 1. De acolo a revenit la vagonul A, l-a remorcat și l-a dus la maga-zia D. După ce l-a lăsat acolo, a trecut din nou podul F, a remorcat vagonul B de pe linia 1 și l-a transportat la magazia C. Apoi s-a întors pe linia principală.

În pădure, plantele consumă mai pu-tină apă decît în cîmp deschis

Evaporarea apei din plante este în mare măsură înrîurită de starea aeru-lui, adică de temperatura și de gradul lui de uscăciune. E de la sine înțeles că cu cît aerul e mai umed, cu atît mai puțină apă vor pompa rădăcinile. De aceea într-o pădure umedă, um-brosă, plantele consumă cantități mai mici de apă decît în cîmp deschis. Așa se explică și de ce plantele crescute la umbră au frunzele subțiri, nedezvol-tate, iar sistemul lor radicular are o forță de absorbție redusă. Cînd copacii care le umbresc sînt tăiați aceste plante mor din cauză că nu sînt adap-tate la lumină și secetă.

Masa aeriană a vegetalelor rezistente la secetă este mult mai mică decît sis-temul lor radicular. Spinul cămii (Alhagi camelorum), de pildă, are rădă-cinile înfipte pînă la 20 metri adînci-me, întrecînd astfel de zeci de ori masa de la suprafața pămîntului. Frun-zele mici, care deseori devin țepi, pe-rișorii de pe frunze care le ocrotesc împotriva supraîncălzirii, micropilele afundate, înfășurarea frunzelor în orele de arșiță și alte moduri de adap-tare ajută plantele care cresc în stepe și deșerturi să suporte mai ușor gre-lele încercări ale lipsei de apă.

Plantele superioare au, în afară de un sistem radicular dezvoltat, și un sistem de „transport” al umezelii spre frunze mai perfecționat. În sfîrșit, țesutul lor

KENYA

Recensămîntul elefanților

Nu de mult, parcul național Tsawo din Kenya a fost survolat timp de câteva zile la rînd de avioane; se făcea recensămîntul elefanților care populează această uriașă rezervație din răsăritul Africii. După sfîrșitul zborurilor, s-a constatat că în imensul parc, adevărată volieră naturală, trăiesc șaisprezece mii de elefanți. Recensămîntul a fost făcut la cererea biologilor din Kenya care afirmă că elefanții sînt vinovați de dispariția rinocerilor. Și iată de ce. Elefanții sînt animale migratoare. După ce distrug vegetația dintr-o regiune întinsă, se deplasează pe o altă pășune. În timp ce rinocerii, „sedentari” convinși, preferă să sufere de foame, dar nu-și părăsesc locurile unde s-au obișnuit să trăiască.

Dar se întîmplă și ca elefanții să moară de foame. Perioadele frecvente de secetă — care pîrjolesc vegetația — și braconierii reduc catastrofal turmele mari de pachiderme.

Viața multor mii de elefanți este, de aceea, legată în mare măsură de om. Unii trăiesc în grădini zoologice, iar alții trebuie să distreze „onoratul public” în arenele circurilor. Sau, cum se întîmplă în multe țări din Asia, sînt utilizați la diverse munci, mai cu seamă în exploatarea forestieră. Faptul că Birmania își realizează la timp și în bune condițiuni contractele pentru exportul de lemn de teck poate fi socotit, fără exagerare, un merit al celor 1650 de elefanți de tracțiune utilizați în exploatarea forestieră. În condiții extrem de grele din jungla tropicală, armata de pachiderme se achită de transportul materialului lemnos mai bine decît autocamioanele grele. Deplasarea prin înguste tuneluri verzi ale junglei durează de multe ori câteva ore. În acest răstimp, conducătorul elefanților nu rostește adesea nici un cuvînt, dar animalele ascultă docile de împunsăturile ușoare cu biciul sau de loviturile din palme.

Elefanții sînt inteligenți și harnici. Ei se lasă în genunchi, pentru ca cornacii să se poată urca pe gîtul lor, calcă prudenți pe potecile înguste și întortocheate care nu pot fi străbătute de nici o mașină și știu să așeze în stive îngrijite scîndurile și buștenii. Se înfurie și devin neascultători numai cînd

sînt zădăriți. Dar uneori li se întîmplă și lucruri ciudate. Acum cîțiva ani, 2500 de elefanți din parcul național Krüger, aflat la hotarul dintre Republica Sud-Africană și Mozambic, s-au răzvrătit din cauză că se ghiftuiseră cu fructe de merula care conțin alcool. Rezultatul? Uriașii au rupt copaci, s-au bătut între ei, ba chiar au atacat și locuitorii dintr-un sat. Și nu s-au potolit decît după ce au consumat toate fructele de merula.

De obicei, uriașele pachiderme trăiesc în turme mici, alcătuite din circa douăzeci de capete și avînd în frunte un mascul încercat și puternic. Elefanții suportă greu căldura, de aceea preferă malurile umbroase ale riurilor. Există, însă, și unii care iubesc singurătatea, dar numai cei furioși, cruzi. Aceștia pot ataca fără nici un motiv

Un superb exemplar

oamenii și mașinile. Un elefant solitar s-a repezit chiar într-o locomotivă..

O dată ajunși la maturitate, elefanții nu mai pot fi domesticiți, încît dresorii caută întotdeauna să prindă pui de elefanți. În statul indian Mysore, de exemplu, unde trăiesc din vremi străvechi mari turme de elefanți, se organizează așa-numitele „khedda”, care în limba hindi înseamnă: „capcană”, „groapă”, „șanț”. „Khedda” este cea mai eficientă și inofensivă metodă de capturare a elefanților. În ultimele două secole, în statul Mysore au avut loc 34 de asemenea operații, în timpul cărora au fost prinși 1772 de elefanți. Iată cum se desfășoară.

O zonă de junglă cu rezerve suficiente de hrană și apă, în care trăiește o turmă de elefanți sălbatici, este înconjurată de oameni care așteaptă un moment prielnic ca să poată trece la acțiune. Se pun oameni de strajă și se aprind focuri, întrucît se știe că elefanții se tem de foc. Apoi vînătorii încep să micșoreze tot mai mult suprafața pe care se află animalele, împingîndu-le spre țarcul-capcană printr-un culoar care se strîmtează treptat. Innebuniți de strigătele puternice, de diverse alte zgomote și de torțele aprinse, elefanții se ațîn în urma căpeteniei lor care înaintează prin „tunel” și în cele din urmă cad în capcană. O dată intrate în captivitate, pachidermele sînt despărțite în grupuri mici, după care li se petrec lațuri de gît și li se leagă picioarele.

Puii de elefanți sînt vînați cu frînghii rezistente, dar ușoare și elastice, cu o lungime de circa opt metri, împletite din fișii de piele de cerb. La un capăt se face un laț, iar la celălalt un

nod mare. Un grup de vînători se ascunde în capcană fie lîngă poteca pe care elefanții se duc să se adape, fie chiar lîngă adăpătoare, dar neapărat în partea din care nu bate vîntul, căci elefanții nu au vîz și auz bune, în schimb au un miros extraordinar.

Cînd se apropie turma, vînătorii declanșează, la semnalul conducătorului, un zgomot asurzitor: pun în acțiune puști (trag numai cu gloanțe oarbe), tobe și fluiere. La toate acestea noaptea se adaugă și torțe. Cînd elefanții intră în derută și încep să fugă, vînătorii încearcă să rupă de turmă și să înconjure un pui.

Acum urmează momentul hotărîtor — prinderea cu arcanul de un picior din spate a victimei care fuge disperată, iar înfășurarea celuiilalt capăt al frînghiei de creanga unui copac apropiat. Imobilizat în felul acesta, micul elefant e trîntit la pămînt. În același timp trompa îi e legată de piciorul din spate, iar picioarele sînt la rîndul lor împiedicate.

Animalul este astfel bine legat, dar cum să fie transportat la destinație? Două zile e lăsat fără apă și hrană, după care, epuizat și deznădăjduit, este silit, tot cu ajutorul arcanului și împins din spate, ba chiar ademenit cu savuroase crengi verzi, să apuce pe unde trebuie. Uneori, drumul durează câteva zile.

La Colombo, capitala Ceylonului, se organizează curse de elefanți pe hipodrom. Animalele mari și aparent greoaie aleargă cu circa 40 kilometri pe oră.

V. Molceanov

TURCIA

Pe ambele maluri ale Bosforului

De la Ankara la Istanbul sînt circa 400 de kilometri. Cu toate acestea distanța nu poate fi străbătută în mai puțin de opt ore. Nu pentru că drumul ar fi prost; dimpotrivă, el poate satisface cele mai exigente pretenții, ci pentru că în Turcia transporturile feroviare nu sînt prea dezvoltate și deci grosul traficului se face pe șosele. Încît aceasta-i situația și pe autostrada Ankara—Istanbul. La orice pas se pot vedea panouri publicitare care-i informează pe călători că la 100 de metri mai încolo pot opri ca să mîncească sau să telefoneze, să-și facă provizii de apă sau unele reparații. De altfel pretutindeni în Turcia apa potabilă e înconjurată de o adevărată venerație. Chiar și în capitală e de ne bău. Trebuie adusă de la mari distanțe, în sticle enorme, și e livrată în fiecare dimineață la domiciliu la un preț modic.

Cea mai perfidă porțiune a șoselei Ankara—Istanbul este trecătoarea Bolu. Aflată sus în munți, este primejdioasă chiar și vara. De aceea trebuie străbătută neapărat înainte de a se înnopta, căci seara munții sînt acoperiți

de o ceață atît de groasă, lucit farurile mașinilor nu mai pot lumina drumul. Iar dacă, în plus, călătorul mai află că drumul e mărginit de o parte de o falie abruptă, iar de cealaltă de o prăpastie, ne putem ușor imagina care poate fi starea lui de spirit cînd pornește într-o astfel de călătorie.

În cele din urmă am ajuns însă cu bine la Istanbul sau, mai degrabă, în partea asiatică a orașului. Pentru a vizita partea veche, trebuie să străbați Bosforul, deci să treci din Asia în Europa. În 1970 s-a hotărît construirea unui pod care va lega cele două maluri ale Bosforului, dar deocamdată există numai bacuri care fac naveta între cele două părți ale orașului.

Cînd te apropii de malul european, Istanbulul pare o feerie. Situețele caselor aflate pe teraselor colinelor nu se deslușesc încă limpede, iar cupolele moscheelor, cu minaretele lor ascuțite, se desenează plutind în ceață deasupra orașului.

Deși din 1923 Istanbulul nu mai e capitala Turciei, totuși el continuă să fie centrul industrial, comercial, financiar și cultural al țării, cel mai mare oraș, atît ca întindere cît și ca populație: circa trei milioane de locuitori, împreună cu suburbiile.

Monumentele Istanbulului evocă cu multă vivacitate istoria. Aya Sofia, odinioară catedrala Sf. Sofia, este una din cele mai grandioase capodopere ale geniului uman. Cea dintîi piatră temeliei ei a fost pusă în 532 de împăratul Iustinian. Toată lumea creștină a făcut daruri pentru construirea ei. După cucerirea orașului de către turci, catedrala a fost însă transformată în moschee și în diverse perioade i s-au adăugat patru minarete.

În 1935, printr-un decret al primului președinte al Republicii Turcia, Kemal Atatürk, Aya Sofia a fost preschimbată în muzeu. Lucrările de restaurare a interiorului continuă și acum. Vizitatorii se opresc în fața fragmentelor de zid curățate de tencuială, vrăjji de arta vechilor pictori de biserici.

Nu departe de Aya Sofia, acolo unde se înalță odinioară un palat bizantin, se avîntă spre țării minaretele moscheii Sultan Ahmet, supranumită și Moscheea albastră datorită vitraliilor ei azurii și plăcilor de faianță albastră care imbracă zidurile.

În fața tuturor muzeelor din Istanbul: fostul palat al sultanului, catedrala Bizanțului, moscheea sau fortăreața — suvenirile se vînd ca piinea caldă. Dar, evident, adevăratul imperiu al lui Mercur este celebrul bazar „Kapali Carsi”, aflat în partea veche a orașului. În bazar își dau întîlnire, pentru ca apoi să se despartă, 57 de străzi, care-și trimit ramificații în toate direcțiile. În fața prăvăliilor, negustorii își laudă care mai de care marfa. Iar cînd se întîmplă ca vreun client să intre înăuntru, trebuie să se tocmească pînă își pierde glasul. Vînătorii sînt numai bărbați și se poate spune că se pricep la negustorie. S-ar putea prea bine ca mulți dintre ei să nu știe să citească și să scrie, dar își oferă mărfurile în câteva limbi și se adaptează repede turriștilor din orice țară. În bazar se vînd de aceea de toate; obiecte de aur și argint, podoabe cu pietre prețioase, costume naționale și papuci, care stau alături de magnetofone și televizoare, articole electrice de uz casnic ultramoderne, produse locale etc.

I. Kolesov

Fără cuvînte

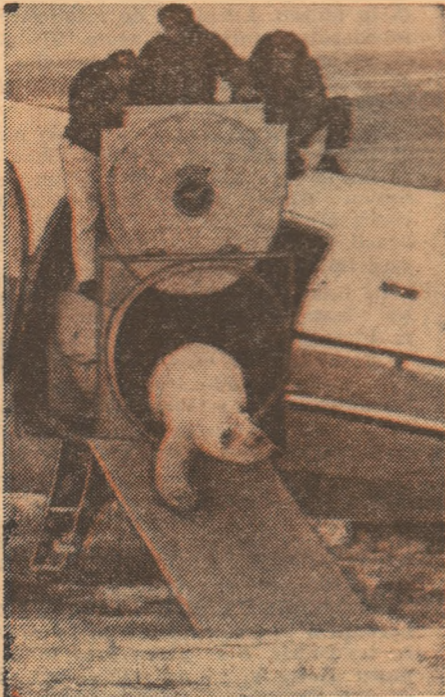
globoi
 globul globul
 globul globul globul
 obul globul globul glob
 ul globul globul globul g
 globul globul globul globu
 sul globul globul globul glo
 globul globul globul globul
 bul globul globul globul glo

MOȘ MARTIN CĂLĂTOR

Podul aerian
„ursul polar“

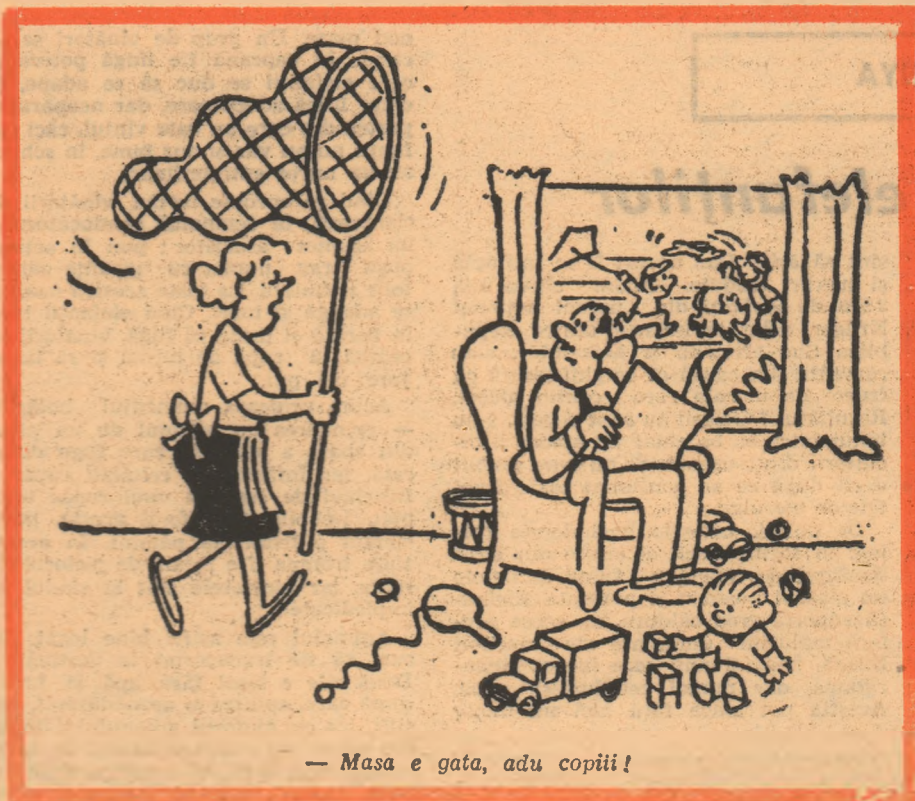
Fort Churchill, vechi orașel de vânători din golful Hudson, este situat exact pe milenara rută de migrație a urșilor polari. În fiecare toamnă uriașii albi se deplasează din interiorul continentului, unde-și petrec vara, până pe gheața care acoperă golful în timpul iernii. Acolo pindesc focile care ies să respire în golerile rămase în banchiză. Pe drum animalele, de obicei solitare, se simt dintr-o dată atrase de oameni și fac o vizită la Fort Churchill. După părerea biologilor, „merg pe urmele civilizației“, așa cum au făcut-o, la vremea lor, păsărele și șoarecii. Fiind extrem de inteligenți, urșii albi au învățat mai de mult că merită să exploreze depozitele de gunoi de la marginea orașului. Cu nasul lor fin se iau după mirosurile de mâncare și apar pe neașteptate în plin oraș la ferestrele bucătărilor. Multe gospodine au leșinat la vederea lor, iar unele pretind că urșii știu chiar să deschidă ușa casei și a frigiderului și să se servească singuri. De altfel cronică aventurilor lor a înregistrat și episoade dramatice. Acum trei ani, un băiat de 12 ani și-a găsit moartea între labele unui urs, pe care, întâlnindu-l în drum spre școală, l-a bombardat cu bulgări de zăpadă. Iar acum doi ani un bărbat care ieșise în pragul casei să ia puțin aer s-a ales cu o lovitură de labă care l-a trimis direct la spital.

Ajuns la destinație

De ani de zile administrația orașului încearcă să scape de intruși prin metode inofensive. Dar urșii s-au obișnuit repede cu împușcăturile gloanțelor oarbe. Iar cei care au căzut în niște curse cilindrice, trase apoi de pluguri de zăpadă până la cițiva kilometri de oraș, s-au întors repede la sursa de hrană. La sfârșitul anului trecut autoritățile nu mai vedeau altă soluție decât împușcarea urșilor, deși aceștia se află de mult pe lista animalelor în curs de dispariție și sunt protejați printr-o convenție internațională. Cu cele 6000 exemplare în viață, urșii polari sînt la limita de jos a supraviețuirii. Și totuși, cei aproximativ 50 urși aciuiați pe lângă Fort Churchill trebuiau să fie exterminați.

Vestea a ajuns și la urechile lui Brian Davies, inspector la „Fundatia internațională pentru protecția animalelor“, cunoscut pentru campaniile lui insistente împotriva masacrării puilor de focă. Pentru a preveni acțiunea ucigătoare a mai-marilor orașului, Davies a organizat, cu ajutorul citorva prieteni, operația „Podul aerian ursul polar“. Patruperedele au fost imobilizate temporar prin metoda clasică a proiectilelor umplute cu un anesteziec, iar Davies și colaboratorii lui le-au măsurat, cîntărit și însemnat cu inele în urechi și numere mari pictate pe blană pentru a le putea urmări în peregrinările lor. În ultimă instanță urșii au fost încărcăți în cuști, care au fost transportate pe aeroport și urcate, cite două o dată, în avionul închiriat special în acest scop. La 400 km sud-vest de Fort Churchill, în „țara nimănu“, pe un aeroport improvizat, urșii, treziți din somnul artificial, au coborît tacticos din avion.

— Masa e gata, adu copiii!

DE-ALE SAVANȚILOR

Profesorul distrat

Mommsen, cunoscutul istoric german, de la sfârșitul secolului XIX, era foarte distrat. Ieșind într-o zi să se plimbe, și-a pus pălăria cu spatele înainte. Cînd menajera i-a atras atenția asupra acestui lucru, savantul i-a răspuns:

— Emma, de ce vorbești prostii, doar nu știi în ce direcție am să pornesc!

Nu pot s-o consider
incorectă...

Un coleg al cunoscutului fizician Pauli i-a trimis acestuia o lucrare a unui tînar, cu rugămintea de a-și spune părerea despre ea. După cîteva zile, întrebând ce poate spune despre lucrare, Pauli a răspuns: „Nu pot nici măcar s-o consider incorectă...“

DIN ALTE PERSPECTIVE

Viața, de la
2,50 m înălțime

La 11 ani Henry Hite din Chicago avea 2,13 m. „La școală a trebuit să mi se pună la dispoziție un pupitru special“, își aduce el aminte. La 15 ani măsura 2,50 m înălțime la care s-a oprit. Evident, a fost unul din „stîlpii“.

La locul de muncă

echipei școlare de baschet și toți colegii săi au fost decepționați cînd, după părăsirea școlii, a început să distreze pu-

blicul împreună cu un pitic într-un vârieteu.

Cum viitorul său „artistic“ nu se anunța totuși prea strălucit, a părăsit primul său loc de muncă și acum face reclamă pentru produsele unei fabrici de mezeluri.

Dar și în viața cotidiană Hite este confruntat cu multe probleme. O mare dificultate o constituie pentru el găsirea unei mașini potrivite. Acum circulă într-un Volkswagen, pe care-l conduce de pe bancheta din spate.

Pentru un costum are nevoie de 7,30 m stofă. Cravatele îi sînt adevărate prosoape. Cînd trebuie să înnopteze într-un hotel comandă un pat special pentru picioarele lui.

Curios este că pînă la vîrsta de 9 ani, Hite avea o înălțime normală. Apoi a început să crească rapid. Părinții săi aveau o înălțime de 1,85. Tot atît de înalți sînt și cei 5 frați și cele șapte surori.

Acum, uriașul are 56 ani și e căsătorit de 35 ani. Soția are 1,55 m. Cei doi se înțeleg, se pare foarte bine. Cînd Henry spune că este cel mai lung om din lume, soția îi replică: „Nu, ești cel mai mare“.

De altfel și Hite își poartă înălțimea-1 ieșită din comun cu umor. Trecînd într-o zi printr-un loc de parcare și văzînd că trecătorii se opreau și nu-și puteau ascunde uimirea, i-a întrebât:

— Ce, n-ați mai văzut un om în costum gri?

CINE AR PUTEA SPUNE
DE CE?Piei scumpe și
obrazuri groase

Reptilele mari sînt amenințate cu dispariția. Numai în Statele Unite au fost uciși în ultimii ani, de către braconieri, 127000 de aligatori, care — după cite se crede — au adus vînătorilor clandestini ciștiguri ilicite de peste patru milioane de dolari. În mlaștinile din Georgia și Louisiana rîvnitele animale sînt atrase prin proiectoare. Sărute, pieile lor sînt transportate apoi în ascuns în Japonia sau Franța.

Dar și focile ar avea multe de spus — dacă ar fi întrebate și, mai ales, dacă ar putea vorbi. Ele ar putea, de pildă, povesti cum în Alaska sînt amețite cu lovituri de ciomag în cap și apoi ucise prin împlîntarea unui cuțit în inimă. Deși nu s-ar părea că lucrurile stau tocmai așa, procedeul a fost socotit drept „uman“ de către oficiul pescuitului din S.U.A., care a interzis în schimb utilizarea gazelor, armelor de foc și electrocutarea.

Avînd glas, în Africa de sud se plînge, totuși, omul de afaceri care voia să înființeze o industrie a pielii și a cărnii de ciine: „Am fost oprit s-o fac — a declarat el furios unor ziariști. Mai ales femeile, care poartă mantouri de blană, au îndrăznit să mă acuze de cruzime și au vărsat lacrimi de crocodil. Mii de inși plătesc Societatea pentru protecția animalelor să le adoarmă de veci animalele. Dacă mi le-ai încredința mie

„ varia

ia varia varia v.

, varia varia varia v.

varia varia varia varia

aria varia varia varia var

, varia varia varia varia v

/aria varia varia varia varia

ia varia varia varia varia va

varia varia varia varia varia

n-ar plăti nimic, iar eu le-aș utiliza cu folos“.

Dintr-un anumit punct de vedere —

dar evident nu din acela invocat de el

— cavalerul de industrie sud-african

are oarecare dreptate. Cu toții îl admira-

răm pe cel care, după o crîncenă și a-

desea singeroasă luptă, se fotografiază,

să spunem, cu o mare pradă marină,

dar socotim alte specii drept respingă-

toare. Un blănar londonez s-a lamentat

astfel recent că în zece ani n-a izbutit

să realizeze decît 75 de lire din man-

touri confecționate din piele de ciine.

În sfîrșit, tot în Anglia a fost interzis

importul pieilor de tigru, leopard și

panteră, dar nu și acela de lutră, ja-

guar și ris. De ce?

N. Parfeniev

IN 1552

Sfaturi
pentru drumeție

Acum, cînd turismul a luat dezvoltarea pe care o cunoaștem, ghidurile atît de necesare orientării într-o țară străină sînt un instrument obișnuit, care nu lipsește din bagajul nici unui iubitor de drumeție. Ceea ce nu știi însă, probabil, turiștii, este că ghidul, banalul ghid care-i ajută în peregrinările lor, are vechi strămoși. Unul dintre ei a fost „Ghidul drumurilor Franței“, primul ghid rutier al acestei țări, întocmit de „domnia sa jupin Charles Estienne“ și apărut în... 1552.

Evident, întemeiat pe cunoștințele și cercetările unui singur om, ghidul comporta destule lacune. Astfel, dacă evantaiul itinerariilor care porneau de la Paris era bine marcat — ghidul propunea chiar cite două itinerarii spre Anvers, Lyon, Toulouse sau la Rochelle — autorul nu indica drumul de urmat, de pildă, de la Bordeaux la Lyon. Incît el apare ca opera unui parizian, adresată numai parizienilor. În schimb, pe itinerariile descrise, precizările referitoare la pitoresc erau abundente. Hărțile utilizau, ca și în zilele noastre, simboluri, dar și expresii savuroase caracteristice pentru secolul XVI. Dacă în apropierea unui drum se afla un castel, Estienne îl semnala fie printr-un simbol, ca în ghidurile moderne, fie prin fraze scurte: „Castel, vezi-l pre minunatul castel“ sau: „Pre vechile ruine cată de le cercetează colo între vii“. Orașele Amiens și Chartres erau recomandate ca celebre prin „ale lor lăcașuri de închinare, mîndre și scîldate de ale soarelui raze“, iar dacă călătorul ajungea cumva în Picardia i se atrăgea luarea aminte: „Cată de nu scăpa din vedere pre cești tineri ferchezuiți ce se dau de-a rostogolul fără temere pe cele dîmburi“ (Probabil vreun sport practicat atunci în ținut).

De obicei, podurile și bacurile figurau pe hartă, dar nu întotdeauna. În schimb, activitățile economice ca, de pildă, bilciurile, piețele, carierele, pescăriile, porturile sau fierăriile, fabricile de postav și hirtie, morile de vînt și apă și chiar băncile erau menționate la loc de cinste. În fine, Estienne consemna unele caracteristici ale peisajului, îndeosebi pădurile, bîntuite în vremea aceea de țilhari. De pildă, în dreptul drumului care pornea din Paris spre sud-est el sfătua: „Nu apucați calea de la Fontainebleau, lungă de vreo trei leghe, că-i primejdie de prădăciune“.

CASA PRIETENIEI ROMÂNNO-SOVIETICE — BUCUREȘTI

PROGRAMUL MANIFESTĂRILOR pe perioada 5—11 mai 1972

Vineri 5 mai, ora 19 : Ciclul : „Conștiința și etica civilizației socialiste”. În dezbatere : „Conștiința socială și acțiunea socială” Va vorbi prof. univ. Tudor Bugnariu, membru al Academiei de științe sociale și politice „Conștiința — dimensiune definitorie a omului ca ființă socială”. Va vorbi dr. Constantin Botez, membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice. „Caracterul militant al conștiinței socialiste”. Va vorbi Marin Badea, cercetător științific la Institutul de studii istorice și social politice de pe lângă C.C. al P.C.R. Urmează filmul documentar „Necunoscuți” și un film artistic.

Simbătă 6 mai, ora 19 : Festival literar artistic. „Sub steagul tău, Partid, pășim spre viitor”. Cuvînt introductiv : Nicolae Tăutu, scriitor. Își dau concursul actorii : Cella Dima, Ileana Predescu, Marga Anghelescu, Fory Etterle, Nicolae Brancimir, Titus Laptes, artiști emeriti.

Luni 8 mai, ora 19 : Simpozion : „Partidul — istorie și destin”. Vor vorbi : Octav Livezeanu, vicepreședinte al Institutului român pentru relațiile culturale cu străinătatea, prof. dr. docent Ion Rachmuth, membru al Academiei de științe sociale și politice, prof. dr. Augustin Deac, membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice. Urmează filmul documentar : „Vizita de lucru a tov. N. Ceaușescu în județul Harghita” și un film artistic.

Marți 9 mai, ora 19 : Manifestare consacrată Zilei independenței de Stat a României și a Zilei Victoriei asupra fascismului. Va vorbi Generalul maior Constantin Buradă, de la Academia militară. Urmează un program artistic.

Miercuri 10 mai, ora 19 : Ciclul : „Știința în dialog cu societatea”. Simpozion : „Priorități actuale în știință și tehnologie” Participă : prof. univ. dr. Cristian Constanținescu, decanul Facultății de fizică a Universității București, conf. univ. dr. ing. Dumitru Lăzăroiu, director general în Ministerul industriei construcțiilor de mașini, ing. Nicolae Sotirescu, director științific al Institutului de cercetări electronice. Urmează filmul documentar „Orizont științific” și un film artistic.

Joi 11 mai, ora 19 : Ciclul : „Estetica, arta și condiția umană” Simpozion : Patriotism, conștiința socialistă, responsabilitate artistică”. În dezbatere : „Noua lumină a unui mesaj moștenit”. Va vorbi prof. dr. docent Șerban Cluculescu, membru al Academiei de științe sociale și politice. „Dimensiuni actuale ale culturii spirituale în socialism”. Va vorbi prof. dr. Nicolae Balotă. „Creația artistică — operă de conștiință socială”. Va vorbi dr. Vasile Tomescu membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice. Urmează filmul documentar „Pași spre Brâncuși” și un film artistic.

Manifestările au loc în grădina de vară a Casei prieteniei româno-sovietice din str. Batiștei nr. 14. În caz de timp nefavorabil, manifestarea se amână.

Criminalii incurcă piste

(Urmare din pag. 4-a)

— Când ne-am întors în oraș după ce am vizitat cheiul din Eldorado, și-a amintit Schadler, am fost imediat arestați și duși la interogatoriu. Evident, n-am suflat un cuvînt despre scopul călătoriei noastre, ci ne-am dat drept turiști care pregăteau un reportaj despre o excursie cu autobuzul prin America de Sud. Spre norocul nostru polițiștii nu s-au uitat în dosarele noastre cu materiale despre Mengele. Și cu toate acestea ne-au cerut să părăsim imediat Argentina. Răsuflînd ușurați, am pornit spre Asuncion.

Adolfo n-a mai dat de Mengele. Dar, adunînd material despre viața lui în Paraguay, a întîlnit un om care cu cîțiva ani înainte îl văzuse nu numai pe medicul fascist, ci și pe criminalul nazist „numărul unu” Martin Bor-

mann. Este vorba de medicul paraguayean Otto Biss.

— Acest medic e foarte cunoscut la Asuncion, mi-a spus Adolfo Schadler. Se bucură de multă autoritate și nu mă indoiesc că a spus adevărul. Iată ce am aflat de la el. Într-o noapte a venit la el acasă o femeie foarte alarmată. Vorbea bine germana și l-a implorat pe Biss să-l consulte imediat pe soțul ei. Medicul a însoțit-o și a ajuns astfel într-un cartier aristocratic, unde au intrat într-o vilă. Bolnavul avea o criză de ficat. Vorbea foarte prost spaniola și a răspuns în genere fără chef la întrebările medicului. Deodată, însă Biss, și-a dat seama că bolnavul semăna foarte bine cu niște fotografii pe care le văzuse în ziare. Totuși nu-și putea aminti cine era. În timp ce-l cerceta cu atenție, medicul a mai văzut în pragul ușii un ins ce-i părea de asemenea cunoscut. Mai tîrziu, după ce a cercetat mai multe fotografii, Otto Biss a ajuns la concluzia că bolnavul era Martin Bormann, iar insul din pragul camerei — Mengele. După o săptămîină medicul s-a dus să-și vadă încă odată pacientul și să-și verifice ipoteza. Dar casa era pustie. Proprietarul vilei i-a spus că chiriașii lui părăsiseră pe neașteptate casa...

III

Ce înseamnă asigurarea de răspundere civilă auto

De la data intrării în vigoare a prevederilor Decretului nr. 471/1971 privind asigurarea de răspundere civilă pentru pagube produse prin accidente de autovehicule, a trecut mai mult de o lună. În această perioadă, deși scurtă, o bună parte din cetățeni au și beneficiat de avantajele acestei asigurări. Intrucît însă și acum continuă să ne sosească numeroase scrisori din partea cetățenilor prin care ni se solicită lămuriri privind această asigurare, vom continua cu explicarea unor noi prevederi în legătură cu aplicarea acestei asigurări.

Printre întrebările permise în ultima vreme, o bună parte se referă la obligațiile ce revin deținătorilor de autovehicule în aplicarea acestei asigurări. În primul rînd arătăm că asigurările — înțelegînd prin acestea pe toți deținătorii de autovehicule înmatriculate în Republica Socialistă România — sînt obligați să plătească primele de asigurare integral pînă la 31 martie al fie-

cărui an. Face excepție anul 1972, cînd termenul de plată al primelor a fost pînă la 26 aprilie.

Primele de asigurare se plătesc — fără o înștiințare prealabilă către asigurați — de către organizațiile socialiste în contul unităților ADAS, iar de către cetățeni la organele financiare de pe lângă comitetele executive ale consiliilor populare, direct sau prin unitățile C.E.C. din localitatea (sectorul) de domiciliu.

Pentru neplata în termen a primelor la asigurarea prin efectul legii de răspundere civilă, se aplică pentru fiecare lună sau fracțiune de lună de întîrziere o majorare de 1% în cazul organizațiilor socialiste și de 2% în cazul celorlalte categorii de asigurați.

La asigurarea de răspundere civilă pentru pagube produse prin accidente de autovehicule, nu se eliberează contract de asigurare deoarece asigurarea operează în baza legii.

La producerea unui accident de cir-

I.S. „TEXTILA”
GALATI
 B-DUL REPUBLICII Nr.158 TEL.12187-12188

PRODUCE:
 Țesături din bumbac și celofibră, imprimate, uni, în desene și culori moderne și variate

COOPERATIVA „ELECTROMETALICA” PLOIEȘTI

Str. 23 August nr. 348
 telefon 21374

PRODUCE ȘI LIVREAZĂ

- Cricuri hidraulice pentru ridicat autoturisme tip A și B de 3 to. și 10 tof.
- Cricuri hidraulice tip „Crocil” de 0,5—1 și 4 tof.
- Macara portabilă de 0,3 și 1 tof.
- Ridicător hidraulic pentru butoaie 0,5 tof.
- Platformă hidraulică de 0,4 to.
- Mașini de spălat tip industrial de 20 și 40 kg
- Storcător centrifugal — tip industrial
- Rampe metalice de 7 și 14 to, pentru spălat automobile
- Barăci din tablă ondulată 30 X 10 X 4 m
- Dulapuri metalice tip vestiar și arhivă
- Prese pentru lipit talpa la încălțăminte
- Căști coafură tip „Zefir”
- Aparare pentru pulverizat lacuri și vopsele
- Motoare monofazice de 0,4 kW
- Pompe pentru introdus valvolina în cutia de viteze
- Căști antifon
- Aparare reanimare

culație, asigurații vinovați de producerea accidentelor sînt obligați să înștiințeze în scris — pe un formular tip ce se găsește la orice unitate ADAS — în termen de 24 de ore de la producerea accidentului, unitatea Administrației Asigurărilor de Stat în a cărei rază de activitate s-a produs accidentul și să comunice, de îndată, pretențiile formulate de cei păgubiți, precum și primirea oricăror acte în legătură cu accidentul, aceleiași unități a Administrației Asigurărilor de Stat ori aceleia în raza căreia își au domiciliul, sediul sau reședința.

Care dintre posesorii de autovehicule implicați în accident trebuie să facă înștiințarea la ADAS despre producerea accidentului ?

Să presupunem că se ciocnesc două autoturisme proprietate personală în următoarele împrejurări : autoturismul A. staționează la stop, iar din spate circulă în același sens autoturismul B. care vine cu viteză și, din neatenția conducătorului auto, lovește autoturismul A. și se avariază atît autoturismul A. cît și autoturismul B. Vinovat de producerea accidentului este conducătorul autoturismului B. Deci, în acest caz, conducătorul autoturismului B. este cel care trebuie să anunțe unitatea ADAS, pentru ca aceasta să poată prelua asupra ei plata despăgubirii pentru repararea prejudiciului

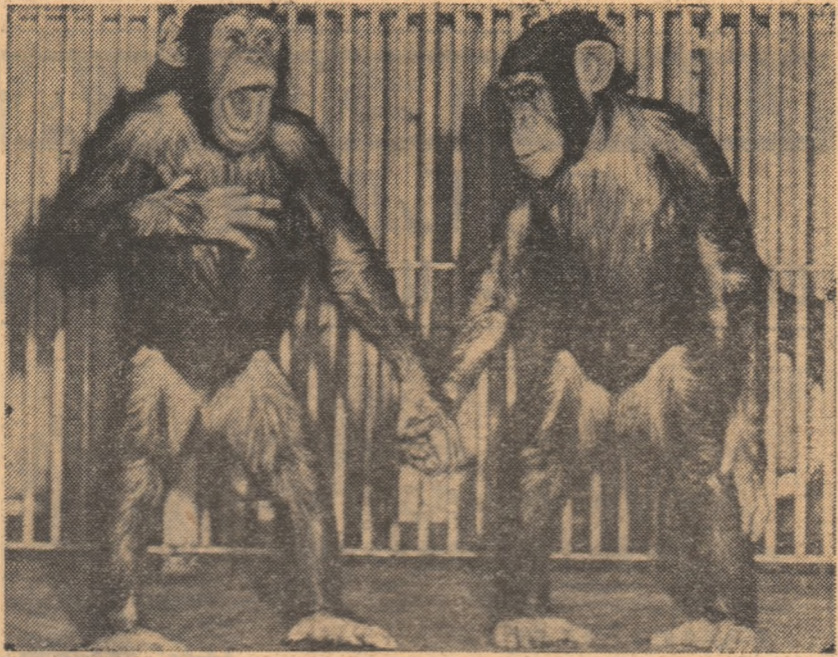
produs posesorului autoturismului A.

Despăgubirea plătită de ADAS persoanei prejudiciate (deținătorul autoturismului A.) nu va fi recuperată de la persoana răspunzătoare de producerea pagubei (în cazul nostru, conducătorul autoturismului B.) care este persoană fizică, intrucît nu se încadrează în cazurile prevăzute limitativ de art. 44 din Decretul nr. 471/1971.

Dacă, în cazul nostru, conducătorul autoturismului notat cu B., vinovat de producerea accidentului, nu se prezintă la ADAS să înștiințeze despre producerea accidentului în termen de 24 ore, lucrările de constatare a pagubelor se fac pe baza dovezilor prezentate de persoana păgubită — conducătorul autoturismului notat cu A. — privind răspunderea conducătorului autoturismului notat cu B., cauzele și împrejurările accidentului.

Termenul de 24 ore prevăzut pentru anunțarea accidentului de circulație la unitatea ADAS se scotește scăzînd zilele de repaus, dacă intervine o asemenea zi în scurgerea celor 24 de ore. De exemplu, dacă accidentul a avut loc în ziua de sîmbătă, orele 9 a.m., termenul de anunțare a unității ADAS este pînă luni, orele 9 a.m.

A. Mînzină
 Director în Centrala ADAS

Invincător la vuncă

Vietato Toccare

E o mare neobrăzare să silești pe cineva să-ți citească o carte în care ai scris că Italia e patria spaghettielor, a muzeelor și a celor mai însorite zile, obligându-l astfel să-și facă o idee greșită despre această țară.

Dar e o și mai mare neobrăzare să strigi în gura mare, ca s-audă toată lumea, că în Italia soarele e un oaspete scump la vedere, că muzeele n-au nimic vrednic de văzut și că italienii nu se uită nici cu coada ochiului la spaghetti.

În fine este o neobrăzare cel puțin

egală să vrei să dai cititorului o imagine de ansamblu în exact trei rânduri, adică să citezi numai numele citorva orașe italiene, ale unor gări și galerii de artă.

Autorul rîndurilor de mai jos nu s-a făcut însă niciodată vinovat de o asemenea neobrăzare.

★ ★ ★

Intr-o zi, la Milano au sosit doi soți. Doi turiști.

Imediat ce au urcat în camera lor din hotelul de clasa a treia unde au tras, el a deschis trusa de voiaj și a scos ghidul „Turist în Italia”. Amîndoi au aflat astfel că orice turist care vizitează Milano trebuie neapărat să vadă Catedrala și Palatul di Brera, unde se află o frumoasă galerie de artă. De aceea el i-a spus soției sale:

— Hai să vedem mai întii catedrala și după aceea să vizităm galeria de artă!

Zis și făcut.

Și, așa cum erau, după un drum lung și obositor, cu hainele încă pline de praf, abia tîrîndu-și picioarele și lac de nădușeală, turiștii noștri au pornit la drum. El mergea atît de tanțos, încît tocurile de la pantofi i se afundau în asfaltul muiat de săgețile fierbinți ale soarelui, lăsînd în urmă, una după alta, niște dungi neregulate dar paralele.

Catedrala, după cum spunea și ghidul, se afla în Piața Domului și era uimitor de înaltă.

— Oh! a exclamat fermecat turistul. Asta zic și eu catedrală!

Iar soția sa l-a completat:

— Și ce rotundă e! Parc-ar fi construită numai din cercuri și cerculețe.

Și soții au dispărut după perdeaua grea de întuneric care atîrna la intrarea în catedrală.

S-au sucit și s-au răsucit de cîteva ori în jurul altarului, apoi s-au așezat pe o bancă să se odihnească.

Pe urmă, s-au urcat sus, sus de tot, pe acoperiș și au prînzit la restaurantul de pe terasă.

— Oh! a exclamat din nou turistul, plăcut impresionat de panorama orașului: de aici vezi orașul ca-n palmă. Așa catedrală mai zic și eu! Iar după un moment de introspecție a adăugat: știu la ce m-am gîndit? Să vizităm galeria de pictură fără ghid, fiindcă toate tablourile au o tăbliță pe care scrie numele pictorului.

Și au pornit iar la drum. Primul tablou, foarte vechi și care se cerea neapărat reconstituit, avea o tăbliță pe care scria: „Vietato Toccare”.

— Ia privește! a observat soțul. Vietato Toccare, secolul XIII. Ce tablou splendid! Și ce vechi!

— Parcă mă ia cu frig cînd mă gîndesc cît timp a trecut de atunci, și-a exprimat și soția senzația pe care o simțea admirînd prețioasa operă de artă.

Apoi, în virful picioarelor, s-au îndreptat către tabloul următor.

— Tot el e, a remarcat soțul. Vietato Toccare. Secolul XIII.

— Ihi, a rostit soția. Iar mi-e frig. Fără excepție, toți cei patru pereți ai sălii erau acoperiți cu lucrări ale lui Vietato Toccare.

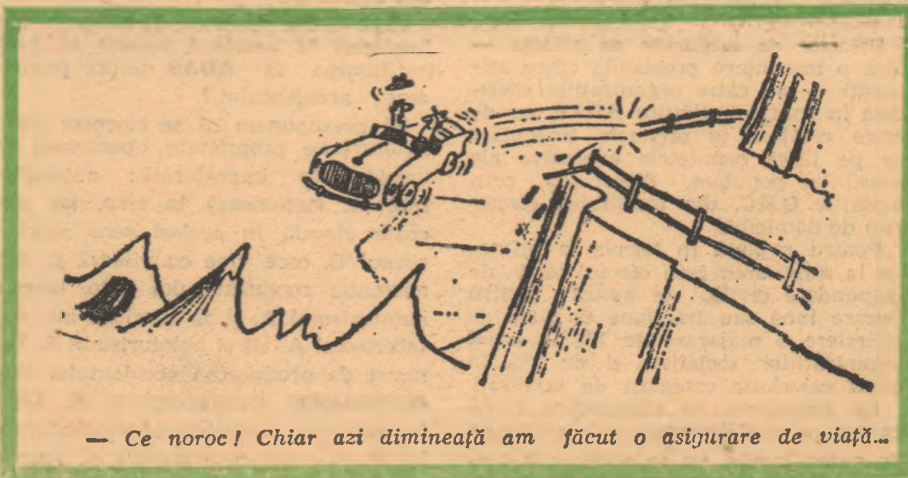
— A lucrat, nu glumă, l-a lăudat turistul nostru pe pictor. Știi dragă, parcă mi-aduc aminte că am citit și un studiu despre el.

Apoi au trecut în cea de-a doua sală a muzeului.

Acolo, cele mai multe tablouri erau din secolul XIV și doar cîteva din secolul XV. Toate erau semnate de Vietato Toccare. Pictorul le devenise apropiat, ba chiar familiar.

— Ia uite, l-a arătat soțul — soției. „Coborîrea de pe cruce” de Vietato Toccare. „St. Benedict și ingerii” de Vietato Toccare. Ei, fir-ar să fie Toccare asta! Acum mi-aduc aminte că i-am văzut reproducerea tabloului „Benedict și ingerii”. Ce tablou impresionant! Bravo italienilor că au dat lumii asemenea comori!

În a treia sală erau expuse tablouri din perioada tîrzie de creație a lui Vietato Toccare. (sec. XV și XVI).

— Ce noroc! Chiar azi dimineață am făcut o asigurare de viață...

— Îți dai seama ce activitate a avut pictorul, a început soțul să-i explice soției, care abia se mai ținea pe picioare. S-a pasionat de pictură din cea mai fragedă copilărie, apoi în adolescență...

În sălile a patra, a cincea și a șasea, tablourile lui Vietato Toccare au început însă să arunce celor doi vizitatori niște priviri plictisite, care nu mai făceau nici o impresie asupra lor.

— Dar am citit în ghid, s-a trezit vorbind cu voce tare soția turistului, că în sala asta este un tablou de Rafael, din secolul XVII.

În sălile a șaptea, a opta și a noua nesuferitul de Vietato a început să-i sîcîie de-a binelea. Pînă și pe un fotoliu tapizat cu pluș se putea vedea o tăbliță cu numele lui.

— Și, mă rog, vrei să spui că și fotoliul e tot opera lui? a întrebă ironică soția. N-aș crede, fiindcă eu am citit în ghid că în sala a noua se pot admira tablouri de Tizian și Paolo Veronese. Dar nu văd nici un tablou de-al lor. Să le fi furat careva?

Nedumerirea în care se zbăteau era tot mai profundă. Dar la ieșirea din muzeu turistul a început să fie ros de o bănuială. Și pe furiș, a scos din buzunar ghidul „Turist în Italia”. Acesta preciza clar și fără echivoc că Vietato Toccare... înseamnă:

NU ATINGEȚI!

Și, mai mult morți decît vii, nădușiți, eu hainele prăfuite turiștii noștri au pornit mai departe pe străzile însorite ale orașului Milano...

Evgheni Petrov

— Am glumit puțin, acum ajunge...

Desen de V. Spelnikov

Cel mai potrivit dar

Andrei trecuse și trimestrul trei cu bine. Fără nici o notă de șase.

— Bravo, ești deștept ca Lomonosov! l-a lăudat bunica. Și pentru că ai fost așa de silitor, o să-ți facem un cadou...

— O crosă de hochei, a propus tătucul. De cînd mă tot roagă să-i cumpăr.

— Nu, eu zic că mai bine ar fi să-i luăm niște inotătoare, s-a amestecat mama. Că doar la ușa bate vara, nu jarna!

— Să nu care cumva! s-a alarmat bunica. Se poate? Vreți să mi se înecă băiatul sau să-și scoată vreun ochi. Trebuie să chibzuim bine ce să-i cumpărăm. Dar mai bine lăsați asta în grija mea, că știe bunica ce să-i cum-

• umor •

Ur umor umor u.

Ur umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

Umor umor umor umor u.

G. Nikolaev